C/2024/1459

14.2.2024

KOMISSION PÄÄTÖS,

annettu 24 päivänä tammikuuta 2024,

Euroopan tekoälytoimiston perustamisesta

(C/2024/1459)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Tekoäly on nopeasti kehittyvä teknologiakokonaisuus, joka voi tuottaa monenlaisia taloudellisia ja yhteiskunnallisia hyötyjä kaikilla teollisuudenaloilla ja kaikessa sosiaalisessa toiminnassa. Samaan aikaan tekoäly voi sen erityiseen sovellukseen ja käyttöön liittyvistä olosuhteista riippuen aiheuttaa riskejä ja vahingoittaa unionin lainsäädännöllä suojattuja yleisiä etuja ja perusoikeuksia.

(2) Komissio on ehdottanut asetusta, jossa vahvistetaan tekoälyä koskevat yhdenmukaistetut säännöt (tekoälysäädös) ja jolla muutetaan joitain unionin säädöksiä ([1]), jotta voidaan edistää tekoälyn kehittämistä, käyttöä ja käyttöönottoa sisämarkkinoilla ja samalla taata unionin oikeudessa tunnustettujen ja suojattujen yleisten etujen suojelun, kuten terveyden ja turvallisuuden sekä perusoikeuksien suojelun, korkea taso. Ehdotettu asetus on yksi useista komission toimenpiteistä, joilla pyritään edistämään tekoälyn käyttöönottoa ja samalla puuttumaan tämän teknologian tiettyihin käyttötarkoituksiin liittyviin riskeihin. Muita toimenpiteitä ovat muun muassa koordinoidun tekoälysuunnitelman vuoden 2021 uudelleentarkastelu ([2]), tekoälyn käyttöönottoa edistävät alakohtaisten politiikkojen aloitteet sekä unionin rahoitusohjelmat, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla (EU) 2021/694 ([3]) ja (EU) 2021/695 ([4]) perustetut ohjelmat.

(3) Tekoälyn monimutkaisuus ja entistä laajempi käyttöönotto, erityisesti kun se perustuu kaikkein edistyneimpiin malleihin, ja tarve nopeuttaa edistymistä kohti Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä (EU) 2022/2481 ([5]) perustetussa digitaalista vuosikymmentä koskevassa toimintapoliittisessa ohjelmassa asetettuja tavoitteita ja päämääriä edellyttää lisätoimia valmiuksien, suuntausten ja mahdollisten riskien ymmärtämisen lisäämiseksi ja tekoälyteknologioiden turvallisen kehittämisen ja käytön tukemiseksi unionissa.

(4) On tarpeen kehittää asiantuntemusta ja valmiuksia unionin tasolla, jotta voidaan lisätä tällaista ymmärrystä, edistää tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä annettavan tulevan asetuksen täytäntöönpanoa ja sen noudattamisen valvontaa sekä tukea tekoälyä koskevien kansainvälisten sääntöjen ja periaatteiden, kuten G7-maiden sopimien kehittyneiden tekoälyjärjestelmien kehittäjiä koskevien käytännesääntöjen ja ohjaavien periaatteiden, täytäntöönpanoa.

(5) Tätä taustaa vasten olisi luotava perusta tekoälyä koskevalle unionin yhteiselle hallintojärjestelmälle perustamalla rakenne, jonka olisi seurattava tekoälymallien kehitystä, myös yleiskäyttöisten tekoälymallien osalta, ja vuorovaikutusta tiedeyhteisön kanssa ja jolla olisi oltava keskeinen rooli tutkimuksissa, testauksessa ja täytäntöönpanossa ja jonka toiminnalla olisi oltava globaali ulottuvuus.

([1]) COM(2021) 206 final.
([2]) COM(2021) 205 final.
([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/694, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2021, Digitaalinen Eurooppa -ohjelman perustamisesta ja päätöksen (EU) 2015/2240 kumoamisesta (EUVL L 166, 11.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj).
([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/695, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” perustamisesta, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä asetusten (EU) N:o 1290/2013 ja (EU) N:o 1291/2013 kumoamisesta (EUVL L 170, 12.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj).
([5]) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2022/2481, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelman perustamisesta (EUVL L 323, 19.12.2022, s. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj).

(6) Sen vuoksi komission yhteyteen olisi perustettava Euroopan tekoälytoimisto, joka on osa viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosaston hallintorakennetta ja sen vuotuista hallintosuunnitelmaa.

(7) Euroopan tekoälytoimiston olisi toimittava komission sisäisten prosessien ([6]) mukaisesti, eikä sen perustaminen saisi vaikuttaa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja unionin elinten, toimistojen ja virastojen toimivaltaan tekoälyjärjestelmien valvonnassa, josta säädetään tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä annettavassa tulevassa asetuksessa ja muussa alakohtaisessa unionin lainsäädännössä. Toimiston perustaminen ei vaikuta komission muiden osastojen tehtäviin niiden vastuualoilla eikä Euroopan ulkosuhdehallinnon tehtäviin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Euroopan tekoälytoimiston olisi hoidettava tehtävänsä, erityisesti ohjeiden antaminen, tavalla, joka ei ole päällekkäinen asiaankuuluvien unionin elinten, toimistojen ja virastojen alakohtaisen lainsäädännön nojalla toteuttamien toimien kanssa.

(8) Jotta tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä annettavan tulevan asetuksen täytäntöönpanon valmistelu voidaan aloittaa mahdollisimman pian, tämän päätöksen olisi tultava voimaan kiireellisesti lainsäätäjien 8 päivänä joulukuuta 2023 saavuttaman poliittisen yhteisymmärryksen jälkeen ennen asetuksen lopullista hyväksymistä. Kun asetus on hyväksytty, tätä päätöstä voidaan tarkistaa,

ON PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

1 artikla

Perustaminen

Perustetaan Euroopan tekoälytoimisto, jäljempänä ’toimisto’.

Toimisto on osa viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosaston, jäljempänä ’pääosasto’, hallintorakennetta.

2 artikla

Toimeksianto ja tehtävät

1. Toimisto suorittaa 3 artiklassa säädetyt tehtävät tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä annettavan tulevan asetuksen, jäljempänä ’tuleva asetus’, täytäntöönpanemiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

2. Toimiston tehtävänä on lisäksi:

a) edistää unionin strategista, johdonmukaista ja toimivaa lähestymistapaa tekoälyä koskeviin kansainvälisiin aloitteisiin 7 artiklan mukaisesti jäsenvaltioiden kanssa koordinoiden ja yhdenmukaisesti unionin kantojen ja politiikkojen kanssa;

b) edistää sellaisten komission toimien ja politiikkojen muotoilua, joilla saadaan käyttöön tekoälyteknologioiden yhteiskunnalliset ja taloudelliset hyödyt 5 artiklan mukaisesti;

c) tukea sellaisten luotettavien tekoälyjärjestelmien ja -sovellusten nopeutettua kehittämistä, käyttöönottoa ja käyttöä, jotka tuovat yhteiskunnallisia ja taloudellisia hyötyjä ja edistävät unionin kilpailukykyä ja talouskasvua. Toimisto edistää erityisesti innovaatioekosysteemejä tekemällä yhteistyötä asiaankuuluvien julkisten ja yksityisten toimijoiden ja startup-yhteisön kanssa;

d) seurata tekoälymarkkinoiden ja -teknologioiden kehitystä.

([6]) Se ei ole varainhoitoasetuksen eli 18 päivänä heinäkuuta 2018 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2018/1046 2 artiklan 26 alakohdassa tarkoitettu unionin virasto.

3. Suorittaessaan tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä virasto:

a) tekee yhteistyötä sidosryhmien, erityisesti tiedeyhteisön asiantuntijoiden ja tekoälyn kehittäjien, kanssa 4 artiklan mukaisesti;

b) tekee yhteistyötä asiaankuuluvien komission pääosastojen ja yksiköiden kanssa 5 artiklan mukaisesti;

c) tekee yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien unionin elinten, toimistojen ja virastojen kanssa, mukaan lukien Euroopan suurteholaskennan yhteisyritys (EuroHPC-yhteisyritys), 6 artiklan mukaisesti;

d) tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden viranomaisten ja elinten kanssa komission puolesta.

3 artikla

Tulevan asetuksen täytäntöönpano

1. Toimistolla on seuraavat tulevasta asetuksesta johtuvat tehtävät:

a) kehittää välineitä, menetelmiä ja vertailuarvoja yleiskäyttöisten tekoälymallien valmiuksien arviointia varten, erityisesti erittäin suuria yleiskäyttöisiä tekoälymalleja varten, joihin liittyy järjestelmäriskejä;

b) seurata yleiskäyttöisiä tekoälymalleja ja -järjestelmiä koskevien sääntöjen täytäntöönpanoa ja soveltamista erityisesti silloin, kun mallin ja järjestelmän on kehittänyt sama tarjoaja;

c) seurata yleiskäyttöisistä tekoälymalleista johtuvien ennakoimattomien riskien syntymistä, myös reagoimalla tieteellisen paneelin varoituksiin;

d) tutkia yleiskäyttöisiä tekoälymalleja ja -järjestelmiä koskevien sääntöjen mahdollisia rikkomisia muun muassa keräämällä valituksia ja varoituksia, avustamalla komission päätösten valmistelussa ja suorittamalla arviointeja tulevan asetuksen mukaisesti;

e) varmistaa, kun tekoälyjärjestelmä kuuluu sellaisen unionin lainsäädännön soveltamisalaan, jonka osalta komissiolla on valvonta- ja täytäntöönpanovaltuudet, kuten sillä on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/2065 ([7]) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/1925 ([8]) nojalla, että kyseisen lainsäädännön valvonta ja täytäntöönpano sovitetaan täysin yhteen tulevan asetuksen valvonnan ja täytäntöönpanon kanssa;

f) tukea kiellettyjä tekoälykäytäntöjä ja suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevien sääntöjen täytäntöönpanoa koordinoidusti alakohtaisen lainsäädännön nojalla vastuussa olevien asiaankuuluvien elinten kanssa, mukaan lukien tietojenvaihdon ja yhteistyön helpottaminen kansallisten viranomaisten välillä, ilmoitusten kerääminen ja tietoalustojen ja tietokantojen perustaminen erityisesti silloin, kun yleiskäyttöinen tekoälymalli tai -järjestelmä on integroitu suuririskiseen tekoälyjärjestelmään.

2. Tulevan asetuksen tehokkaan täytäntöönpanon edistämiseksi viraston tehtävänä on lisäksi:

a) avustaa komissiota asiaa koskevien komission päätösten sekä täytäntöönpanosäädösten ja delegoitujen säädösten valmistelussa;

b) helpottaa tulevan asetuksen yhdenmukaista soveltamista;

c) avustaa komissiota tulevan asetuksen käytännön täytäntöönpanoa tukevien ohjeiden ja suuntaviivojen valmistelussa ja kehittää tukivälineitä, kuten standardoituja protokollia ja parhaita käytäntöjä, kuullen asiaankuuluvia komission yksiköitä ja unionin elimiä, toimistoja ja virastoja;

([7]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

([8]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2022/1925, annettu 14 päivänä syyskuuta 2022, kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalialalla ja direktiivien (EU) 2019/1937 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta (digimarkkinasäädös) (EUVL L 265, 12.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

d) avustaa komissiota standardointipyyntöjen valmistelussa, voimassa olevien standardien arvioinnissa ja yhteisten eritelmien valmistelussa tulevan asetuksen täytäntöönpanoa varten;

e) osallistua teknisen tuen, neuvonnan ja välineiden tarjoamiseen tekoälyn sääntelyn testiympäristöjen perustamista ja toimintaa varten ja tarvittaessa koordinointiin tällaisia testiympäristöjä perustavien kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa;

f) tehdä tulevaan asetukseen liittyviä arviointeja ja uudelleentarkasteluja ja laatia sitä koskevia raportteja;

g) koordinoida tehokkaan hallintojärjestelmän perustamista muun muassa valmistelemalla neuvoa-antavien elinten perustamista unionin tasolla sekä seuraamalla asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten ja muiden elinten perustamista kansallisella tasolla;

h) huolehtia tekoälyneuvoston ja sen alaryhmien sihteeristön tehtävistä ja antaa tarvittaessa hallinnollista tukea neuvoa-antavalle foorumille ja tieteelliselle paneelille, muun muassa tarjoamalla hallintorakenteen, järjestämällä kokouksia ja laatimalla asiaankuuluvia asiakirjoja; ja

i) kannustaa käytännesääntöjen laatimiseen unionin tasolla ja helpottaa sitä ottaen huomioon kansainväliset lähestymistavat sekä seurata käytännesääntöjen täytäntöönpanoa ja arviointia.

4 artikla

Yhteistyö sidosryhmien kanssa

1. Suorittaessaan 3 artiklan mukaisia tehtäviään toimisto tekee sovellettavien kilpailusääntöjen mukaisesti yhteistyötä sidosryhmien kanssa

a) perustamalla tekoälymallien ja -järjestelmien tarjoajien yhteistyöfoorumeja parhaiden käytäntöjen levittämiseksi ja käytännesääntöjen kehittämisen edistämiseksi;

b) kuulemalla säännöllisesti sidosryhmiä, mukaan lukien tarvittaessa tiedeyhteisön ja koulutusalan asiantuntijat, kansalaiset, kansalaisyhteiskunta ja työmarkkinaosapuolet, palautteen keräämiseksi 3 artiklan 2 kohdan mukaisten tehtäviensä suorittamista varten;

c) perustamalla yhteistyöfoorumin avoimen lähdekoodin yhteisön kanssa parhaiden käytäntöjen määrittämiseksi ja kehittämiseksi avoimeen lähdekoodiin perustuvien tekoälymallien ja -järjestelmien turvallista kehittämistä ja käyttöä varten.

5 artikla

Monialainen yhteistyö komissiossa

1. Toimisto edistää osaltaan toimia ja politiikkoja, joilla saadaan käyttöön tekoälyteknologioiden yhteiskunnalliset ja teolliset hyödyt.

2. Erityisesti toimisto:

a) tekee yhteistyötä muiden asiaankuuluvien komission pääosastojen ja yksiköiden kanssa 2 artiklan mukaisten tehtäviensä suorittamiseksi ja erityisesti EU:n algoritmikeskuksen kanssa yleiskäyttöisten tekoälymallien ja -järjestelmien arvioinnin ja testauksen osalta;

b) tukee muita asiaankuuluvia komission pääosastoja ja yksiköitä, jotta voidaan helpottaa tekoälymallien ja -järjestelmien käyttöä muutosvälineinä unionin politiikan asiaankuuluvilla aloilla sekä lisätä tietoisuutta kehittymässä olevista riskeistä.

6 artikla

Toimielinten välinen yhteistyö

Suorittaessaan 3 artiklan mukaisia tehtäviään toimisto vahvistaa asianmukaiset yhteistyömuodot unionin elinten, toimistojen ja virastojen kanssa.

7 artikla

Kansainvälinen yhteistyö

1. Toimisto edistää osaltaan komission kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa harjoittamaa tekoälyä koskevaa kansainvälistä yhteistyötä, innovointi- ja huippuosaamispolitiikka mukaan lukien, erityisesti:

a) ajamalla tekoälyn vastuullista hallintaa ja edistämällä luotettavaa tekoälyä koskevaa unionin lähestymistapaa;

b) osallistumalla tekoälyn sääntelyyn ja hallintoon liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön;

c) osallistumalla tekoälyä koskevista säännöistä tehtyjen kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoon muun muassa antamalla tukea jäsenvaltioille.

8 artikla

Rahoitus

1. Toimistossa työskentelevien virkamiesten osalta tarvittavat henkilöstöresurssit katetaan budjettirajoitusten vuoksi toimen hallinnointiin jo osoitetulla pääosaston henkilöstöllä tai pääosastossa toteutetuilla henkilöstön uudelleenjärjestelyillä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta vuotuista määrärahojen jakomenettelyä.

2. Toimistossa työskentelevän ulkopuolisen henkilöstön henkilöstömenot katetaan kohdentamalla uudelleen Digitaalinen Eurooppa -ohjelman hallinnollisten tukimenojen määrärahoja.

3. Toimiston toimintamenot katetaan Digitaalinen Eurooppa -ohjelman erityistavoitteelle 2 ”Tekoäly” osoitetuista määrärahoista.

9 artikla

Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 21 päivänä helmikuuta 2024.

Tehty Brysselissä 24 päivänä tammikuuta 2024.

Komission puolesta
Thierry BRETON
Komission jäsen